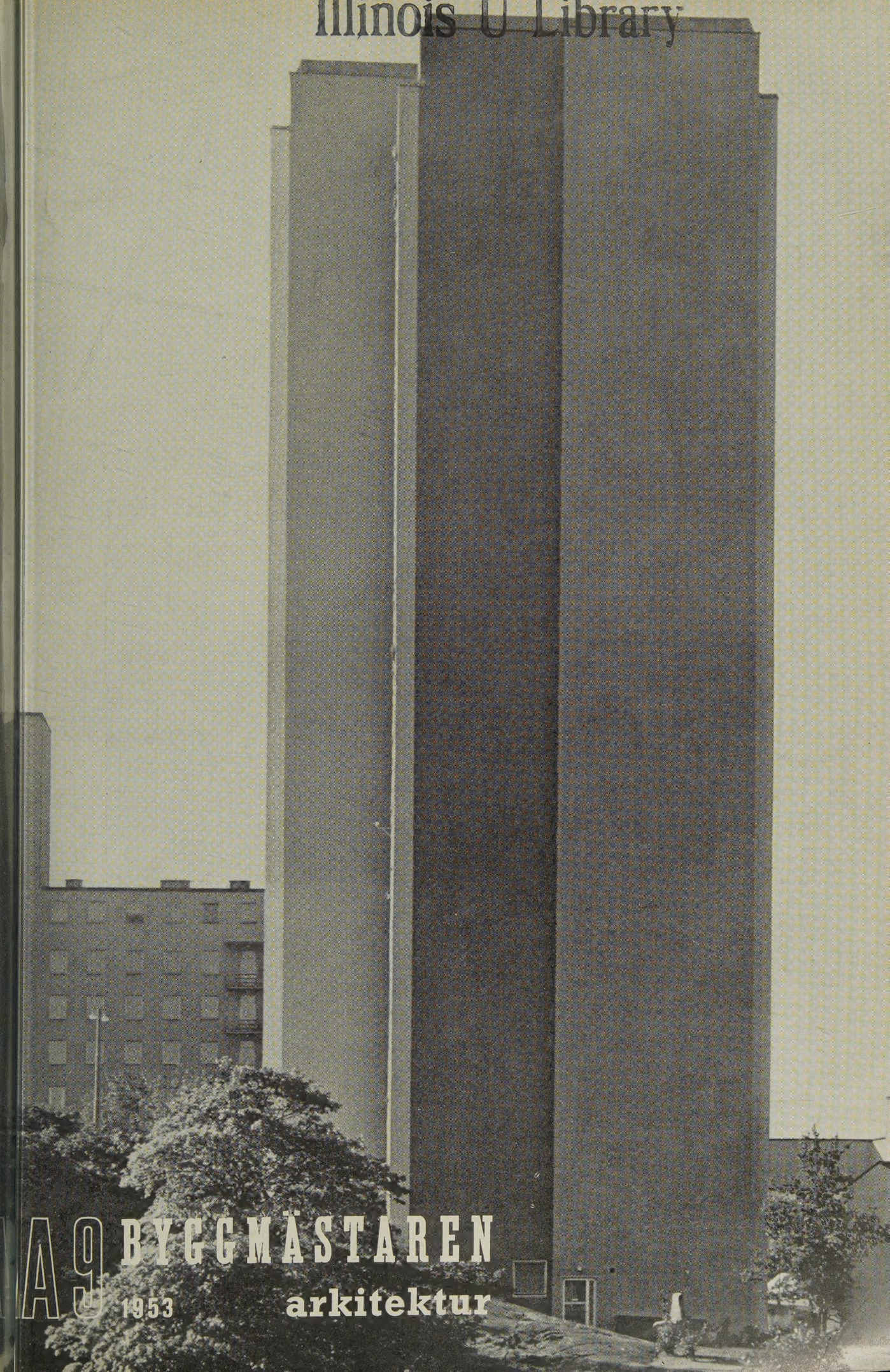

Illinois U Library

A9 BYGGMÄSTAREN
1953 **arkitektur**

SOUNDEX

— den obrännbara plattan
för akustik och ventilation

För perfekt akustik och ventilation har SOUNDEX-tak monterats i
Affärshuset, Karlavägen/Nybrogatan, Stockholm

6

starka skäl att välja SOUNDEX

1 Obrännbar konstruktion	4 Vacker, färdigbehandlad yta
2 Separata hål för luft och ljud	5 Tvättbart utförande
3 Exakthet i mått och vinklar	6 Sveriges mest sålda akustikplatta

SOUNDEX monteras just nu hos:

Amerikanska Ambassaden,
Köpenhamn

Restaurang Göta Källare,
Stockholm

Vin- & Spritcentralen,
Reimersholme

Lasarettet, Kristianstad

Restaurang Gillet, Stockholm

Kommunalhuset, Gustavsberg

Kommunalhuset, Rödeby

ZERO

AKTIEBOLAG

Huvudkontor: St. Nygatan 38 Tel. 23 27 05 • Postbox: Stockholm
Avdelningskontor i Malmö och Gävle • Licensstillverkning i Bene
länderna, Danmark, Finland, Norge, Italien och Spanien • Egen
verkning i Tyskland och Schweiz

Organ för Stockholms Byggnadsförening och Svenska Arkitektföreningen, avd. av Svenska Teknologföreningen. Adress: Byggmästaren, Kungsgatan 32, Stockholm. Tel. 23 31 05. Postgiro 3124

Redaktörer: Civilingenjör svr Gunnar Essunger och arkitekt SAR Tore Virke. Redaktionssekreterare: Arkitekt SAR Hillevi Svedberg.

Redaktionskommitté: Arkitekt SAR Hans Asplund, civilingenjör svr Lennart Backmark, arkitekt SAR Haqvin-Gyllensköld, civilingenjör svr Sture Haag, arkitekt SAR Torbjörn Olsson och ingenjör Ernst Wohlin.

Redaktionsombud: Dir. Victor Bährner och länsarkitekt Ebbe Borg, Malmö samt arkitekterna SAR Gunnar Hoving och Per-Olof Klang, Göteborg.

Ansvarig utgivare: Arkitekt SAR Moje Bergström. I tidskriften gjorda uttalanden stå för författarnas räkning och äro endast om så anges att anse som uttryck för ståndpunktstagande av någon av de föreningar, som utge tidskriften.

Byggmästaren utkommer med 24 nummer om året. 12 nummer behandlar arkitektur och 12 nummer byggnadsteknik.

Prenumerationspriser för helår:

	Sverige Danmark Finland Norge	Övriga utlandet
Endast lösnummer upplaga A + B (24 nummer)	30: —	40: —
Endast lösnummer upplaga A (12 nummer) Arkitektur....	20: —	30: —
Endast lösnummer upplaga B (12 nummer) Byggnadsteknik	20: —	30: —
Lösnummer + klotband upplaga A + B	45: —	55: —
Lösnummer + hfr. band upplaga A + B	55: —	65: —

Aktuell litteratur

GENERALPLAN FÖR LANDSKRONA

Upprättad inom Eglers Stadsplanebyrå i Stockholm av Harry Egler och Fred Forbat, arkitekter SAR.

Rikt illustrerad samt innehållande 5 kartbilagor jämte översiktskarta i flerfärgstryck.

Pris Kronor 12: —

GENERALPLAN FÖR SKÖVDE

Upprättad inom Eglers Stadsplanebyrå i Stockholm av Harry Egler och Fred Forbat, arkitekter SAR.

Rikt illustrerad samt innehållande 5 kartbilagor jämte översiktskarta i flerfärgstryck.

Pris Kronor 12: —

Som komplement har även utkommit Rapport nr 18 från Statens Kommitté för Byggnadsforskning

UTVECKLINGS- PROGNOS FÖR EN MEDELSTOR STAD

En studie över näringsliv, befolkning och bostäder i Skövde av Fred Forbat.

Pris Kronor 6: —

Rekvireras i bokhandeln eller direkt från

BYGGMÄSTAREN
FÖRLAGSAVDELNINGEN
Kungsgatan 32, Stockholm Postgiro 3124

32 ÅRGÅNGEN

INNEHÅLL

5 SEPT. 1953

DK 728.2.011.27(487.1)

RYBERG, TURE samt NORDIN, GÖSTA & ELLNER, OLOF och JONASON, EGON: *Personalbostäder i kv. Hanen vid Södersjukhuset, Stockholm.* Byggmästaren 32 (1953) nr A 9, sid. 169—174.

Redogörelse för bebyggelsen i kv. Hanen. Bebyggelsen är en ren hyreshusanläggning med totalt 205 lägenheter. Varje våning i höghuset inrymmer en 3-rumslägenhet, en 2-rumslägenhet och åtta 1-rumslägenheter i varierande storlekar. I låghuset finns endast 2-rumslägenheter. Artikeln illustreras med situationsplan, planer, sektion, fasader samt fotografier.

DK 728.2.011.27(487.1)

SILJESTRAND, K A: *Några konstruktiva uppgifter beträffande höghuset i kv. Hanen.* Byggmästaren 32 (1953) nr A 9, sid. 175.

Redogörelse för det bärande systemet, bjälklagskonstruktioner, värmeisolering m. m.

DK 697:728.2.011.27(487.1)

SUNDELIN, ERIK: *VVS: installationer i kv. Hanen.* Byggmästaren 32 (1953) nr A 9, sid. 176.

Redogörelse för ventilationssystemen i höghuset resp. låghuset. Uppvärmningen. Sanitetsutrustningen. Detaljritning över isoleringen av fläktrum samt rörledningsdragningar m. m. i kombinationen av två kök och två badrum.

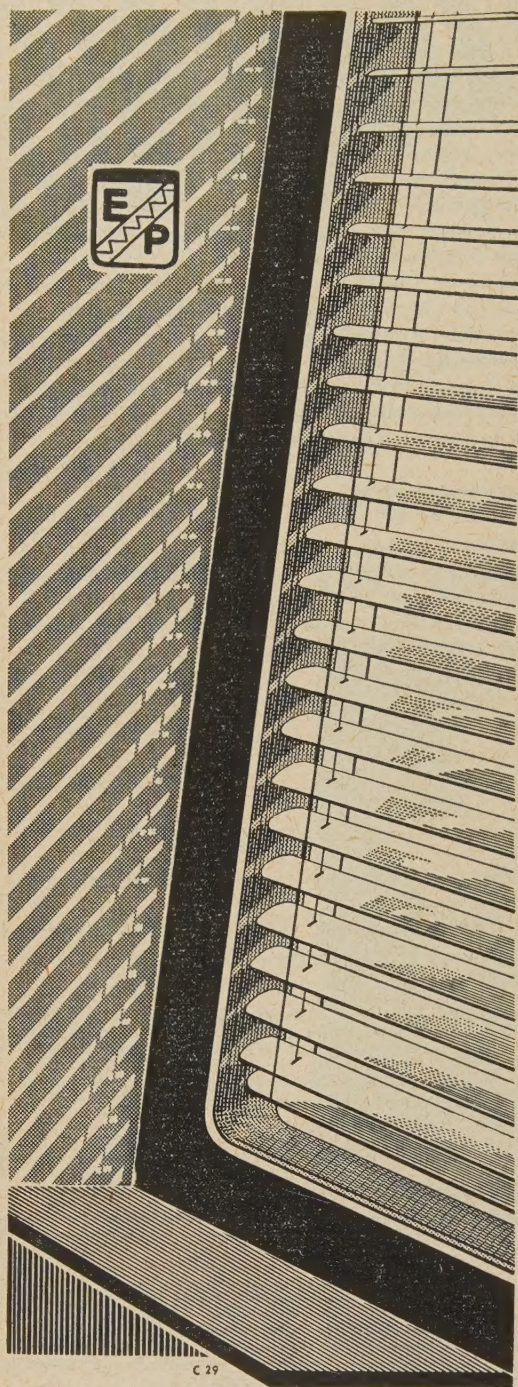
DK 728.37(487.2)

GEISENDORF, L & C E: *Villa vid Ranängen, Djursholm.* Byggmästaren 32 (1953) nr A 9, sid. 177—186.

Beskrivning av villa planerad för en person som till följd av barnförlamning inte kan gå. Bostaden i intim kontakt med trädgården. Rörighet i rumsbildningen. Speciella anordningar i sovrum och badrum vilka dock ej ge huset utseende av invalidbostad. Artikeln illustreras med situationsplan, plan, sektion, detaljritningar samt fotografier.

RUDBERGER, ARNE: *MEA inredning 1953.* Byggmästaren 32 (1953) nr A 9, sid. 187—188.

Kort redogörelse för nyinredning i herrkonfektionsavdelningen. Upphängning av plaggen med front mot kunden. Artikeln illustreras med planritning samt fotografier.

MALMÖ: Tessins väg 1 A Tel. 714 85
STOCKHOLM: Artillerigatan 28 Tel. 67 79 52
GÖTEBORG: Geijersgatan 3 A Tel. 20 67 60

Träfönsterna ruttnar!

Stadsarkitekten och yrkesinspektören i Göteborg har tillrätt byggnadsfackmännen att insätta nya fönsterbågar i bl. a. fastigheterna 44—68 vid Södra Vägen och Nya Allén 6, emedan de befintliga träbågarna visat sig vara så uppruttna, att **fara för olycksfall** förelegat — trots att fastigheterna ordinarie underhållits och delvis uppförts så sent som 1946.

Att träbågar är olämpliga för utvändigt bruk, särskilt därigenom att icke endast tappsammansättningarna i hörnen ruttnar upp, utan även hörnhjärn och skruv efter endast kort tid är upprostade, är en erfarenhet, som är tidigare känd — men **den erfarenheten är dyrbar**

Därför går man numera in för UNDERHÅLLSFRIA ELUMINFÖNSTER

med böjda hörn utan sammansättningar. De behöver ej skyddas under arbetstiden och kostar ej mera för glasning och insättning än vanliga fönster.

Följ med utvecklingen! Använd Eluminfönster!

DE TYCKER OM REGN, KAN EJ RUTTNÄ.

AKTIEBOLAGET
ELUMIN
 PERSPEKTIV

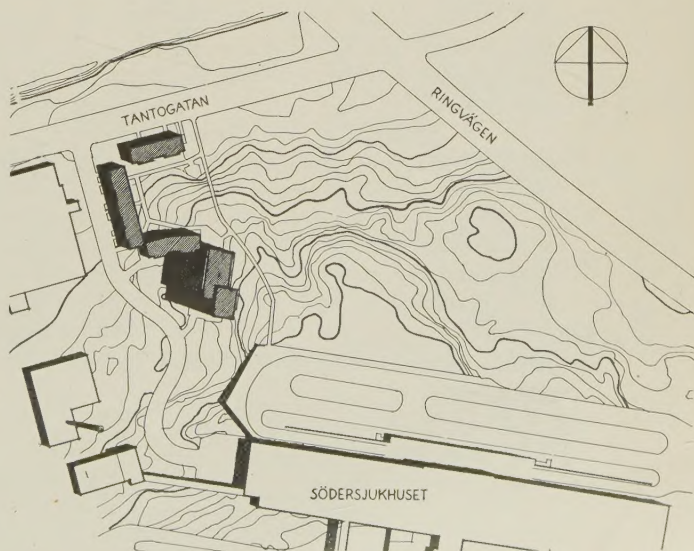
PERSONALBOSTÄDER VID SÖDERSJUKHUSET

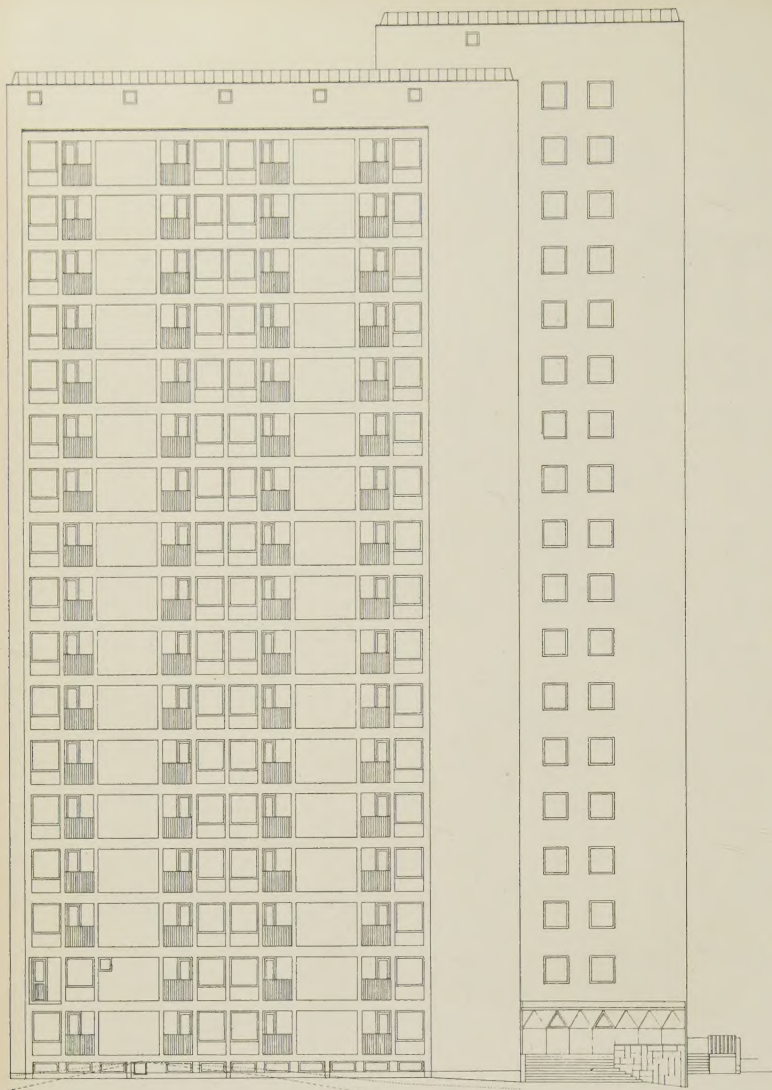
DK 728.2.011.27(487.1)

Det första uppdraget avseende bebyggelse i kvarteret Hanen, dvs. det område, som i stort sett är beläget mellan Södersjukhuset, Tantogatan och Ringvägen, avsåg uppförande av bostäder för sjukhuspersonal, anställd vid Södersjukhuset och Sachsska barnsjukhuset. Behovet såsom det framställdes i byggnadsprogrammet 1948 var 673 lägenheter.

Efter en del utredningsarbeten framgick att hela antalet lägenheter icke rimligen kunde pressas in på detta ur stadsbildssynpunkt känsliga område. Grund-

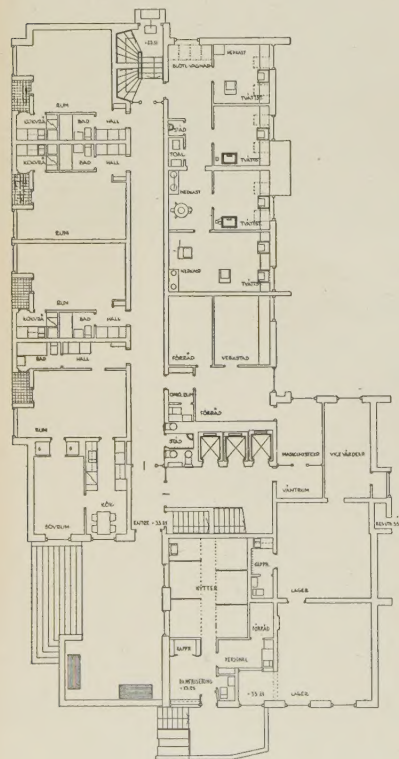
Vinjetten: Höghuset mot öster. Foto S. Sundahl. T.h: Situationsplan. Skala 1: 4000.

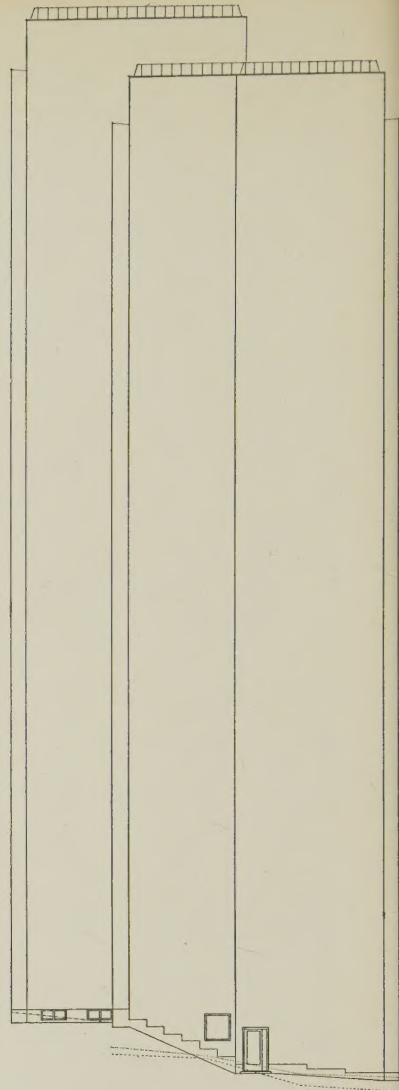
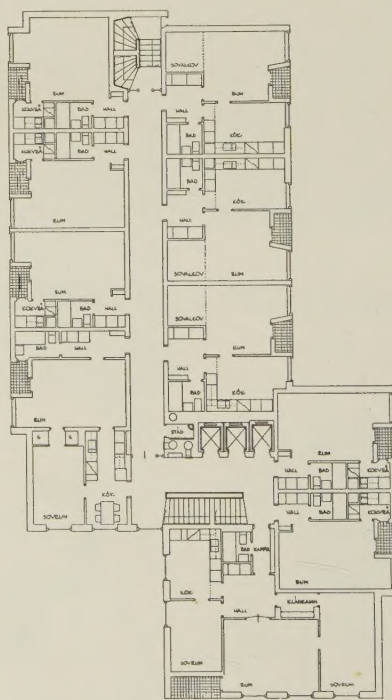

Ovan: Fasad mot väster. Skala 1 : 400.

Nedan: Bottenplan.

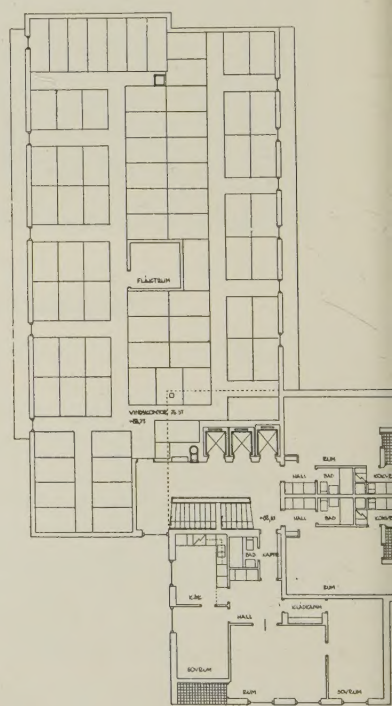

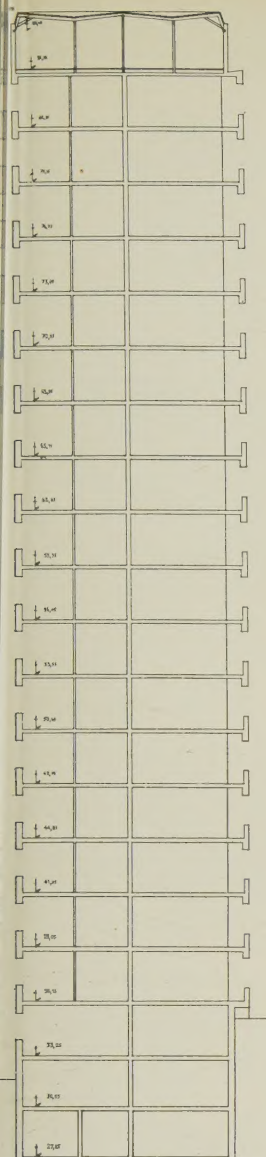
Nedan: Plan vån. 1—16 tr.

Ovan: Fasad mot norr.

Nedan: Plan av vån. 17 tr.

Sektion av höghuset. Skala 1:400.

Höghuset mot söder. Foto: S. Sundahl.

tanken i skissarbetet såsom den småningom kristalliserades ut var att låta sjukhusets långa horisontal få en avslutning genom ett höghus, som på grund av de stora mått, det här rörde sig om gärna kunde få en kraftig accent. Såsom ett komplement — i varje fall motiverat med hänsyn till det begärda stora antalet lägenheter — har de nuvarande trevåningshusen tillkommit.

Bebyggelsen är en ren hyreshusanläggning med totalt 205 lägenheter. Varje våning i det höga huset inrymmer en trerumslägenhet, en tvårumslägenhet och åtta enrumslägenheter i varierande storlekar. Vidare finnes tre hissar och två trapphus, varav det

ena är att betrakta som reserv vid brandfara. Höghuset är 55 m högt och åtta m högre än Södersjukhusets högsta del. I låghusen finns endast tvårumslägenheter.

Den stora höjden och det utsatta läget har framtvingat en del byggnadstekniska speciallösningar för utvändigt snickeri, balkonger, fasadputs och ledningsdragningar m. m. Som exempel kan nämnas, att aluminiumfönster ur underhållssynpunkt kommit till användning och att alla balkonger, vilka av brandmyndigheterna krävdes för varje lägenhet, placerats innanför fasadlivet.

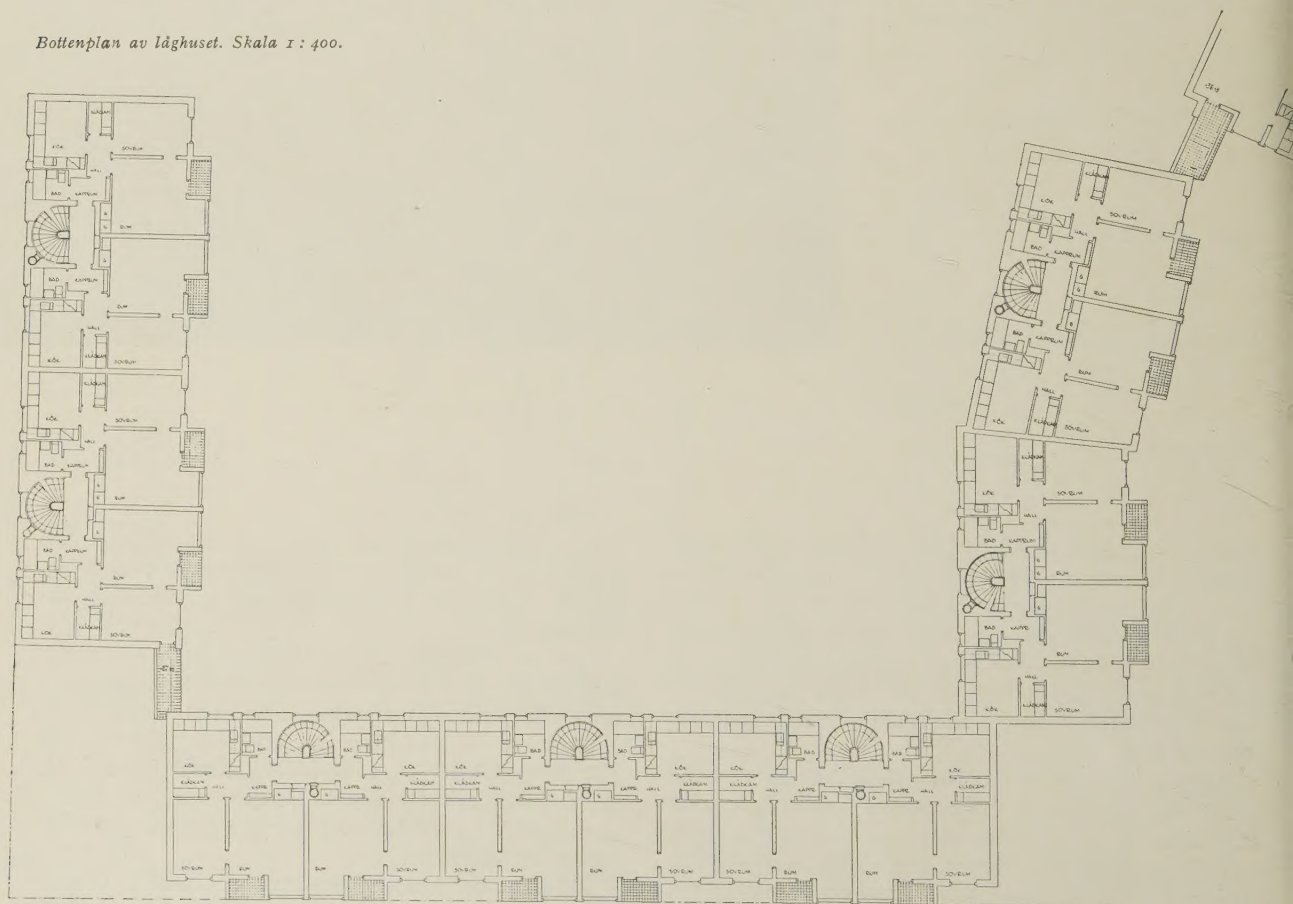
Beträffande konstruktionerna i statiskt, värme-

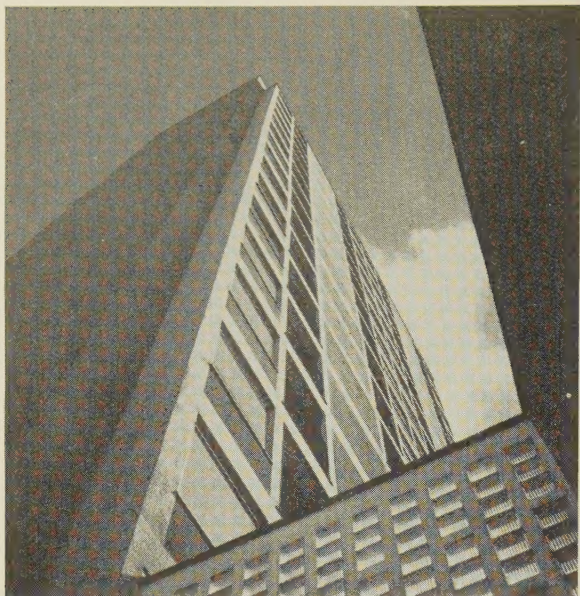
Ovan: Personalbostäder vid Södersjukhuset. Foto S. Sundahl.

På motstående sida: Låghuset och höghuset. Foto: S. Vilson.

Bottenplan av låghuset. Skala 1 : 400.

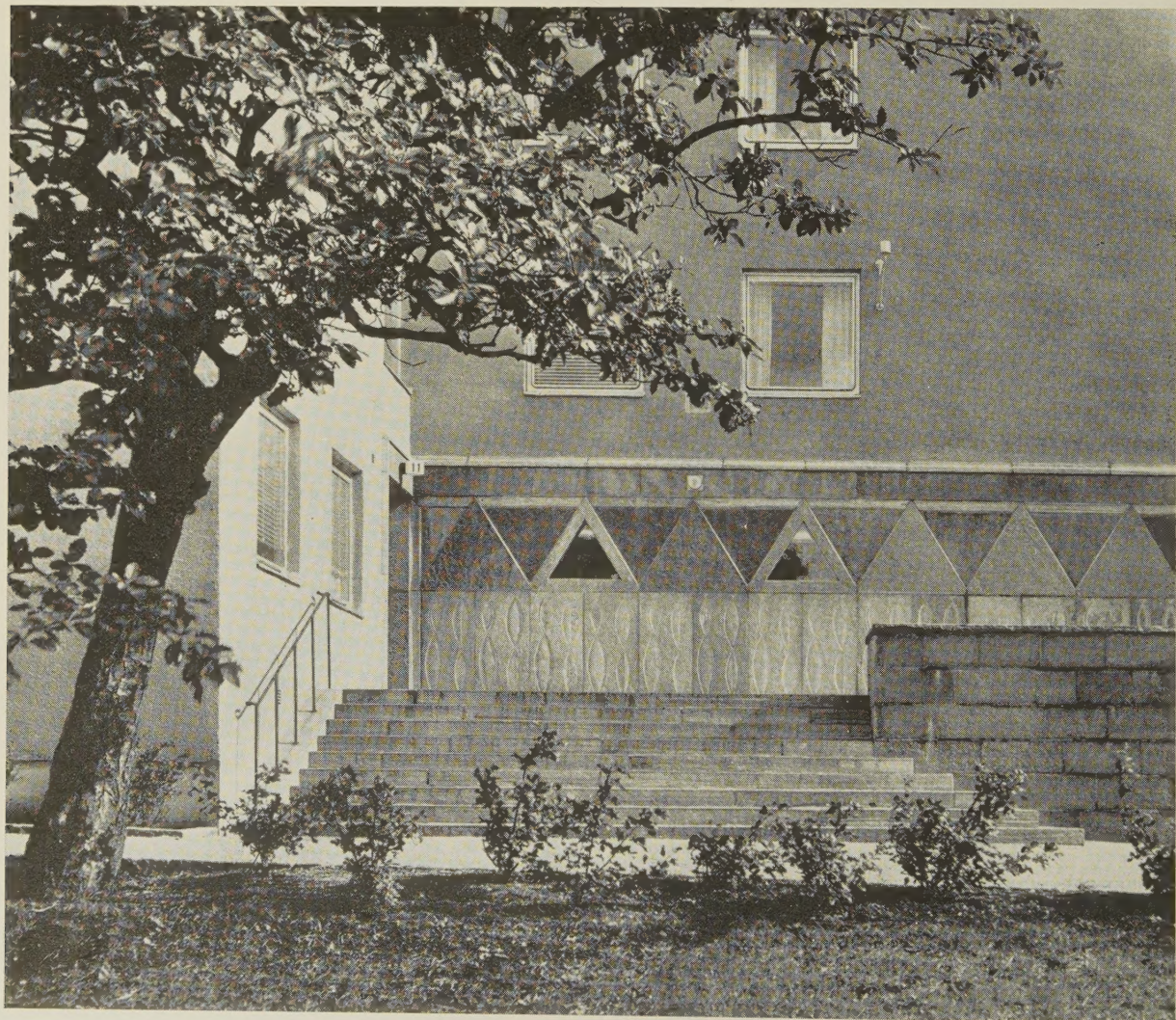

Detalj från höghuset. Foto S. Sundahl.

Entrépartiet vid höghuset. Foto S. Vilson.

tekniskt och sanitärt hänseende föreligger en del intressanta detaljlösningar, vilket framgår av särskild redogörelse.

Byggherre har varit *AB Stockholmshem*. *Stockholms Stads Fastighetskontor* har skött arbetsledningen och kontrollen samt utfört de statiska konstruktionsberäkningarna. Grundläggningsentreprenör för hela anläggningen har varit *AB Skånska Cement*, som ävenledes uppfört låghuset, medan höghuset uppförts av *AB Hyreshus*. Beräkningarna för värme och sanitet har utförts av ingenjör *Erik Sundelin*. Projektör för utvändig planering har varit trädgårdsarkitekt *Erik Anjou*. Konstnärinnorna *Margit Hedeman* och *Anita Thörnvall* har gjort den skulpturala utformningen av entrépartiet. Uppdraget lämnades dem efter en tävling bland eleverna i Konstakademiens skulpturskola.

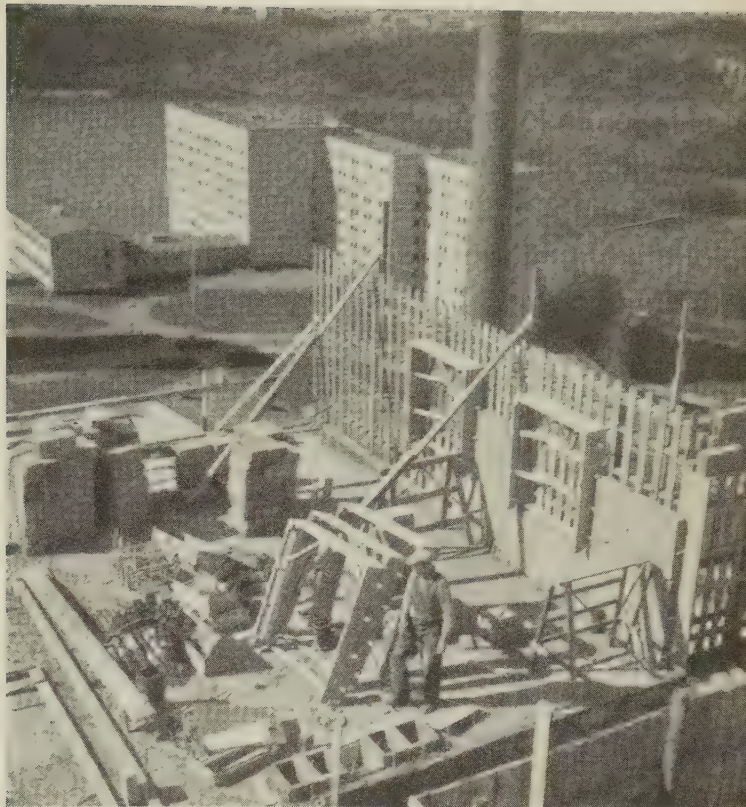
Arkitekter:

TURE RYBERG

Gösta Nordin & Olof Ellner omarbetn. av fasadskisser
Egon Jonason

NÅGRA KONSTRUKTIVA UPPGIFTER

BETRÄFFANDE HÖGHUSET I KV. HANEN

Höghuset under byggnad. Foto: G. Bjursten.

Det bärande systemet består av betongväggar, som i bostadsvåningarna är 20 cm tjocka och i källarvåningarna delvis 25 cm tjocka. I de nedre våningarna är de i regel dubbelarmerade, längre upp enkelarmerade eller oarmerade. I de högsta våningarna ökar åter armeringen i synnerhet i ytterväggar, där inspänningsmomenten från plattorna gör sig mera gällande på grund av den minskade vertikala belastningen. Sålunda blev i högsta våningen ytterväggarna dubbelarmerade och det blev även nödvändigt att enkelarmera vissa innerväggar, där skillnaden var särskilt stor mellan de anslutande plattornas spännvidder.

Betongytterväggarna har utvändig värmeisolering av 12,5 cm yttong med volymvikten 0,4. Enligt anvisningarna till byggnadsstadgan skulle 10 cm yttong ge mer än tillräcklig värmeisolering. Då höghus ju blir mer utsatta för blåst än lägre hus, valdes dock den tjockare isoleringen, vilket även minskar fastighetens driftskostnad.

Vid de indragna balkongerna bärs bjälklagskanten av betongbalkar upplagda på de tvärgående betongväggarna. Ytterväggarna är där fackmurade med 20 cm yttongblock med volymvikt 0,5.

Till enkel- och oarmerade väggar samt bjälklagsplattor har använts betongkvaliteten K. 200 samt till dubbelarmerade väggar och pelare K. 250. Armeringsjärn är av st. 44.

Bjälklagen består av 16–20 cm tjocka betongplattor samt fyllning och 5 cm oarmerad överbetong. För mellanbjälklagen utgörs fyllningen av 6 cm koksaska, för bjälklaget över övre källaren

DK 728.2.011.27(487.1)
12 cm granulerad masugnsslagg och för vindsbjälklaget 20 cm dylik slagg. Sistnämnda fyllningstjocklek är ej nödvändig för isoleringens skull utan beror på att utrymmet för fyllningen till stor del utnyttjas för evakueringsstrummor, vilka inklusive isolering med glasull på översidan har 20 cm:s höjd. I samband med vindsbjälklagen kan nämnas bjälklagen under piskaltanerna, som utförts på följande sätt: Närmast bärande betongplattan 2 st. 20 mm:s glasullsmattor varpå ligger ett lager 15 cm lättbetongplattor, volymvikt 0,4, försedda med fasade kanter i undersidan, varigenom bildas kanaler för luftning av bjälklaget. På lättbetongplattorna ett lag cementbruk i fall mot brunnar samt membranisolering och Höganäs golvklinker i cementbruk.

Fläkttrummen på vinden har ytterväggar av 15 cm lättbetong, volymvikt 0,5, invändigt beklädda med akustikplattor.

Yttertaket har takstolar av trä och beläggningen är galvaniserad plåt. Kopparplåt hade ursprungligen avsetts men licens erhöles ej. Invändiga takavlopp har anordnats.

Efter samråd med institutet för högspänningsforskning i Uppsala utfördes skyddet mot blixtnedslag så att själva husstommen utnyttjas som åskskydd. Plåttaket är på ett antal ställen med ca 10 m:s mellanrum förbundet med väggarmeringen. I källaren har armeringen givits ledande förbindelse med huvudvattenledningen och på så sätt har god jordning erhållits.

K A Siljestrand

VVS: INSTALLATIONER I KV. HANEN

Butiker, tvättstugor och huvudtrappan i höghuset har försetts med separata ventilationssystem för inblåsning av förvärmad luft. Huvudtrappans inblåsningsfläkt kan vintertid taga sin friskluft via undercentralen i byggnadens nedre källare. Lägenheterna tillföres friskluft genom springventiler (springventilen — en eftergift åt de bestämmande myndigheterna).

Låghusen evakueras med propellerfläktar, en för varje trappuppgång. Garagen i låghusen har utrustats med en separat fläkt.

Höghusen har ett högtrycks-evakueringsystem med centrifugalfäktar och porslinsventiler. Byggnaden är vertikalt delad i två system beroende på att — på grund av byggnadens höjd — uppdriftstrycket

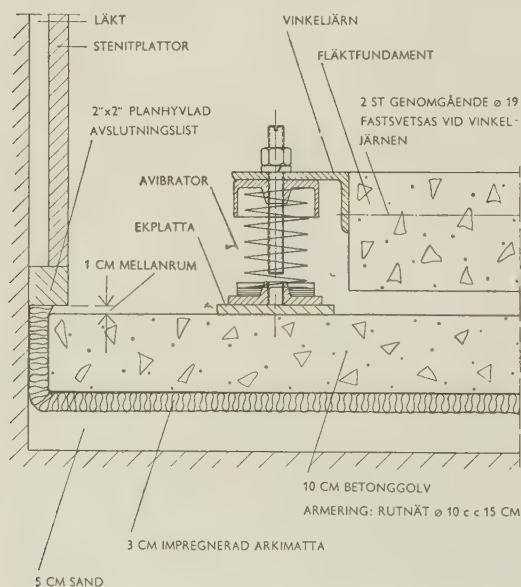

Fig. 1. Detalj av ljudisolering i fläktrum.

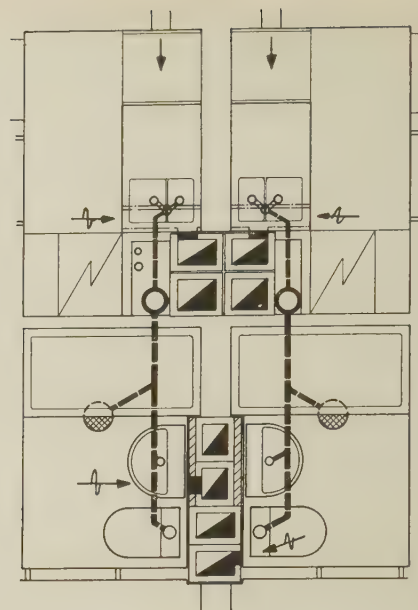

Fig. 2. Typisk plan för 2 kök och 2 bad. Observera lättbetongisättningen bakom tvättställen. Evakueringskanalerna är utförda av fabriktillverkade betongtrummor.

DK 697:728.2.011.27(487.1)

kalla vinterdagar i annat fall blev så stort att det översteg tryckfallet i ventilerna och alltså skulle åstadkomma störningar.

För att undvika uppskjutande partier ovan ytter-taket på höghuset har man varit tvungen att placera utsugningsfläktarna direkt på vindsgolven vilket ställt stora krav på ljudisoleringen. Fig. 1 visar på vilket sätt problemet lösts. Vid utarbetandet har god hjälp erhållits från AB Arki's ingenjörer.

Uppvärmning

Värmet erhålles via en ångledning från Södersjukhusets ångcentral. I höghusets undercentral transformeras ångan med värmeväxlare till pumpvarmvatten.

Höghuset är vertikalt delat i två skilda värme-system vardera med två värmeväxlare. Det undre systemet har sitt expansionskärl placerat i 8:e våningen med imledningen neddragen till undercentralens pumpgrop. Samtliga pumpar och värmeväxlare har sina platser i undercentralen.

Samtliga motorventiler styres av väderstater med de yttre känselkropparna placerade på långfasaderna.

Sanitet

Sanitetsarmaturen i höghuset är försedd med avstängningar, vilka medger ompackningar utan avstängning av stammar. Detta får väl numera anses som standard då det gäller höghus.

Vid rörlitsar för vattenledningarna finnes ordentligt tilltagna inspektionsluckor som medger reparationer.

Fig. 2 har medtagits för att visa placering av evakueringsstrummor och rörledningar vid kombinationen av två kök och två badrum.

Erik Sundelin

VILLA I RANÄNGEN, DJURSHOLM

Av arkitekter SIA L och C E Geisendorf

Bestämmande för projekteringen av denna villa har varit att husets fru till följd av barnförlamning inte kan gå. Fru L. önskade ett luftigt hem, med fri utsikt, öppet mot omgivningen, i intim kontakt med trädgården, där hon likväl kunde känna sig skyddad mot insyn; hon önskade stora utrymmen, lätta att överblicka var hon än befann sig, där hon inte skulle känna sig isolerad och instängd; hon önskade sådana speciella anordningar som skulle tillåta henne att till en viss gräns klara sig utan hjälp. Dessa anord-

ningar skulle dock inte få ge åt huset utseendet av invalidbostad, villan skulle utan större ändringar vara användbar för helt normala förhållanden; den skulle även motsvara vissa anspråk på representation. Byggherreparet har en stor vänkrets och för ett öppet hem; ett speciellt önskemål var att matbordet skulle kunna utökas från 2 till 24 personer utan att rumssammanhanget i övrigt skulle rubbas. De flesta möbler fanns redan och var bestämmande för vissa mått, material och färger.

DK 728.37(487.2)

Vinjetten: Fasad mot trädgården.

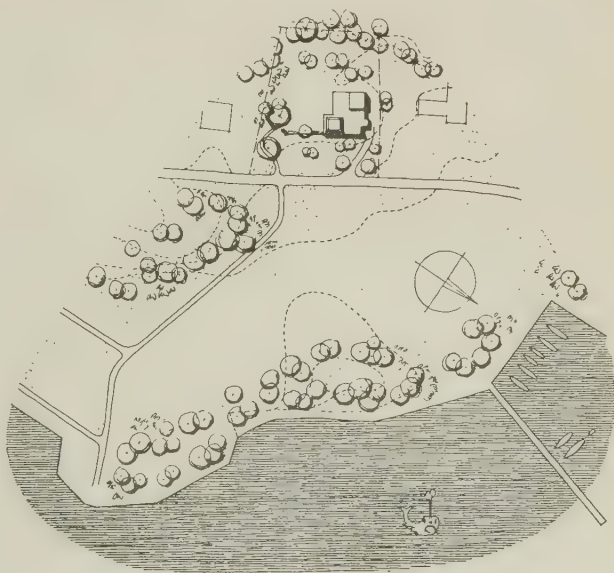
På motstående sida: Plan. Skala 1 : 250

Ovan: Fasad mot Ranängen.

Tomtens karaktär och belägenhet möjliggjorde en planlösning där den önskvärda öppenheten och den fria utsikten mot allmän park och sjön kunde kombineras med avskildheten och koncentrationen mot de egna omslutna trädgården. Alla bostadsrum ligger i samma plan och i samma nivå som trädgården och biltillfarten, de flesta har direkta utgångar mot uteplatser av olika form och orientering. Med tanke på fru L's oförmåga att fritt röra sig i sitt hem eftersträvades en desto större rörlighet i rumsbildningen, i kontrasterna mellan öppna och slutna väggpartier, högre och lägre undertak, olika material, osv. Som ett samlande moment utformades över vardagsrummets huvuddel ett kupolartat valv (ett fritt i träkonstruktionen hängande rabbitzundertak). I avsikt att öka rymlighetsintrycket gjordes vardagsrum, matplats, bibliotek och sovrum sammanhängande, genomskådliga, med utblick åt alla håll; de bildar ett enda stort utrymme, till största delen under ett genomgående träundertak och med hela golvytan lagt i ett svagt, diagonalt riktat mönster. Från alla dessa rum har fru L. kontakt med parken, vägen, utsikten, trädgården och så mycket av huset som möjligt. Den vertikala dimensionen har hållits låg med hänsyn till en sittande persons skala. Hembiträdesrum och ett gästrum, utan direkt intresse för husets fru, är förhöjda några steg för att i källarplanet bereda plats åt tvättstuga och garage i bakgårdens höjd och minska ingreppet i terrängen.

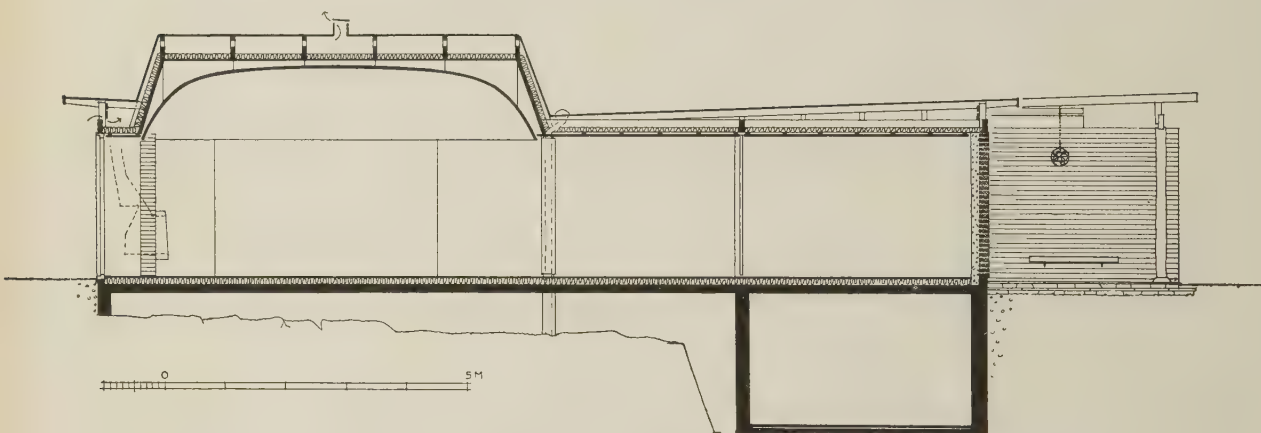
Situationsplan. Skala 1 : 3000.

Tomten ansluter sig till Ranängen, ett allmänt parkområde med vackert trädbestånd och en pittoresk liten båthamn. Gränsen mellan tomt och park har suddats ut, den bildas endast av Väringsvägen, som här har karaktär av en parkallé. Tomten sluttar något mot Väringsvägen, husets har lagts högst upp, det vetter åt norr mot parken och den vackra utsikten och åt söder mot den privata trädgården, intim och sluten. Trädgården skyddas från insyn genom vegetationen och en stödmur som bildar en förlängning av husets stensockel.

Biblioteket sett från stora rummet.

Sektion genom stora rummet och biblioteket.

På motsstående sida: Del av stora rummet.

*Sittgruppen i stora rum
sedd från biblioteket.*

Detalj av fondväggen vid matplatsen. Komposition av Thea Leonhard. Fälten med olika putsytor, målade i blå, grå, violetta och gula toner.

På motsstående sida. Överst: Sydvästra fasaden.

Därunder: Matplatsen öppnad mot uteplatsen; till höger sovrummet.

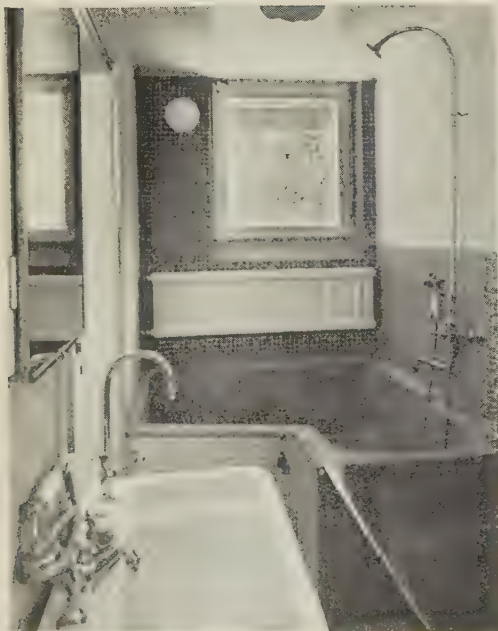
Uteplatsen.

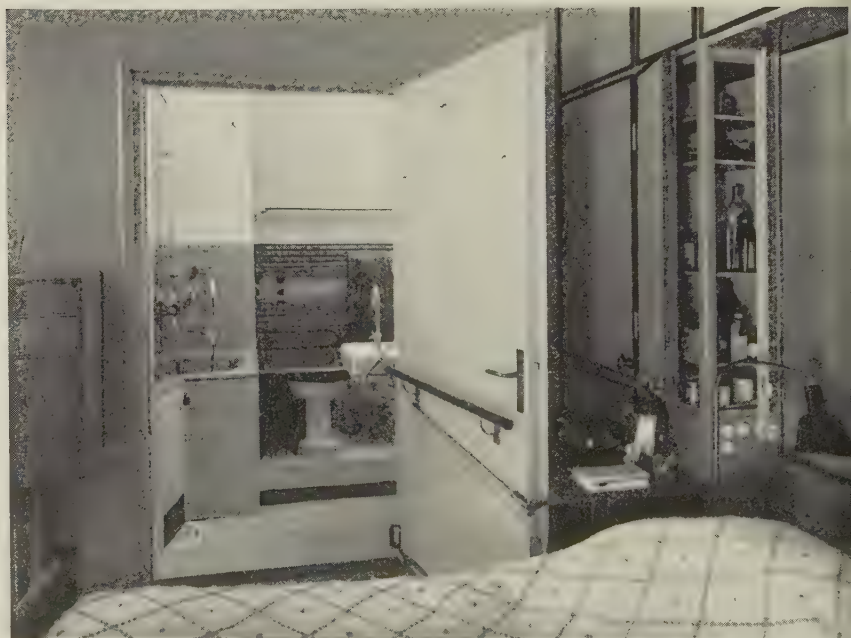

Sovrummet.

Badrummet.

Detalj av sovrummet med dörren till badrummet öppnad.

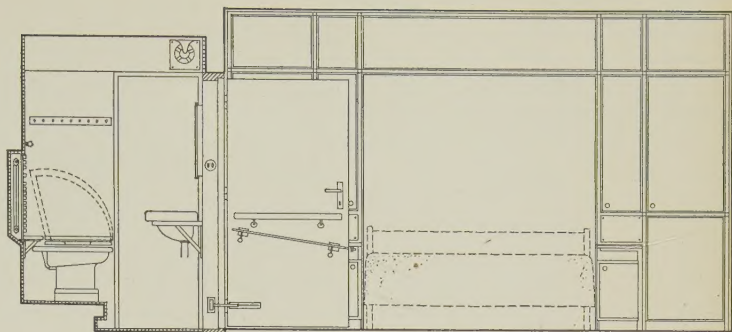

Sovrumsavdelningen — sovrum, badrum och dressing room — bildar en enhet där fru L. kan klara sig utan hjälp genom att ta stöd mot lämpligt placerade ledstänger och inredningar.

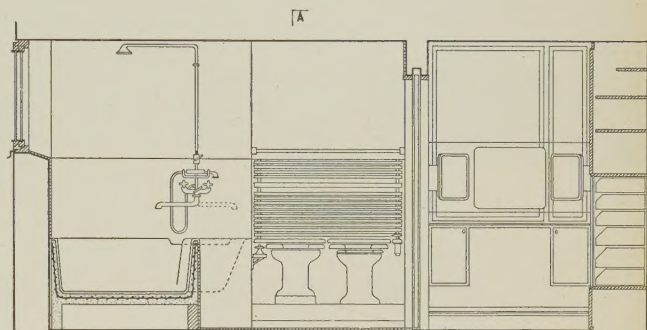
Sovrummet hör till sällskapsutrymmena, specialinredningarna där fick inte vara framträdande. Bredvid sängen bäckenspolare inbyggd i nattduksbordet med kranen dold under bordsskivan, samt skåp genomgående mot dressing room, för sådana personliga effekter som användes vid sängliggandet, toalettartiklar, böcker, m. m. (Sekt. C-C). Anslutning för telefon, ringledning, el. apparater osv. Under skåpet, i dressing room, nisch för förvaring av stödbockar. Skåpluckor och dörrar till dressing room är inpassade i väggens fältindelning.

Från sängen kan badrumsdörren öppnas genom att trycka på en knapp. El.-slutblecket utlöses och dörren går upp med hjälp av en vanlig dörrfjäder. Dörren låses fast vid nattduksbordet med en lång skjutregel som tas emot av ett specialbeslag, vanligtvis dolt under bordsskivan. Dörren är försedd med en kraftig ledstäng. Fru L. kommer in i badrummet genom att lyfta sig från sängen på armarna, ta stöd mot ledstäng, följa utmed denna och längs tvättstället, varifrån hon kan skjuta fram dörregeln och stänga dörren för hand, och slutligen sätta sig på bänken (Sekt. A-A). Från bänken kan samtliga installationer, kranar, strömbrytare etc. manövreras. Sålunda kan fru L. fylla på badkaret, glida ned i detta, häva sig upp igen på bänken, tömma karet, torka sig, gymnastisera, komma åt tvättstället och Dahlén-skåp, öppna skjutdörren till sitt dressing room, och med tvättstället som stöd, sätta sig i en mindre rullstol, som är fasthakad i dörröppningen mot hennes dressing room. Därefter kan hon rulla stolen intill toalettbordet. Med hjälp av en ledstäng, utmed långväggen kan hon nå olika skåp, klä på sig, ta sina stödbockar, haka fast rullstolen vid dörren till stora rummet och lämna sovrumsavdelningen.

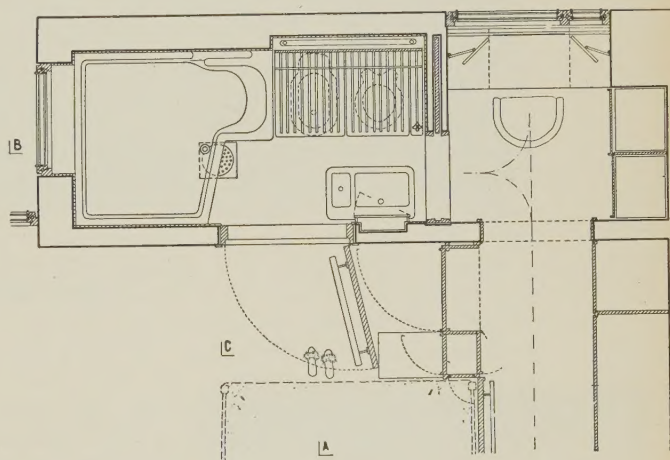
Bänken i badrummet är av teak, refflad för att undvika halkning, och tvådelad på bredden. Sittande på ena hälften kan man lyfta den andra mot väggen och nå antingen W. C. eller bidé, vilka är placerade i lämplig höjd och försedda med särskilt anpassade teaklock och armaturer (Sekt. B-B). Bänkryggen bildas av ett infällt teakspjäll med bakomliggande värmeelement, där en av läkten kan användas som handtag. Badkaret, vars form är anpassat till rörelseövningar i vatten, är gjutet i betong, fritt från väggarna och mycket kraftigt armerat mot sprickrisken, samt belagt med grön, polerad marmormosaik. Golv och väggar i badrummet av vit, grå och röd Ifömosaik, indelade i fält i samband med inredningen. För att förebygga kondensbildning är ytterväggarna särskilt isolerade, värmeelementen kraftigt tilltagna och utsugningsfläkt installerad i badrummet. Nedkast för använt linne är ordnat bredvid toalettbordet, där två luckor i skåpväggen leder till motsvarande skåp i tvättstugan. Samtliga specialinredningar kan vid behov utbytas mot vanliga installationer.

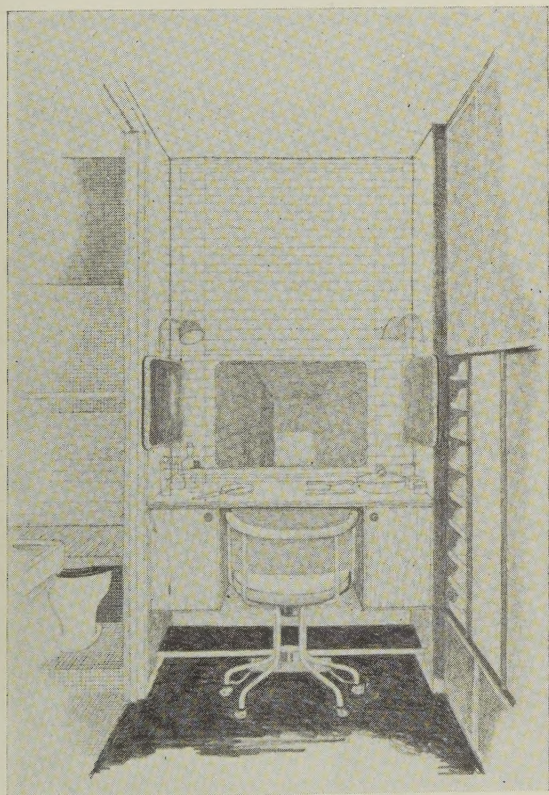
sektion A-A

sektion B-B

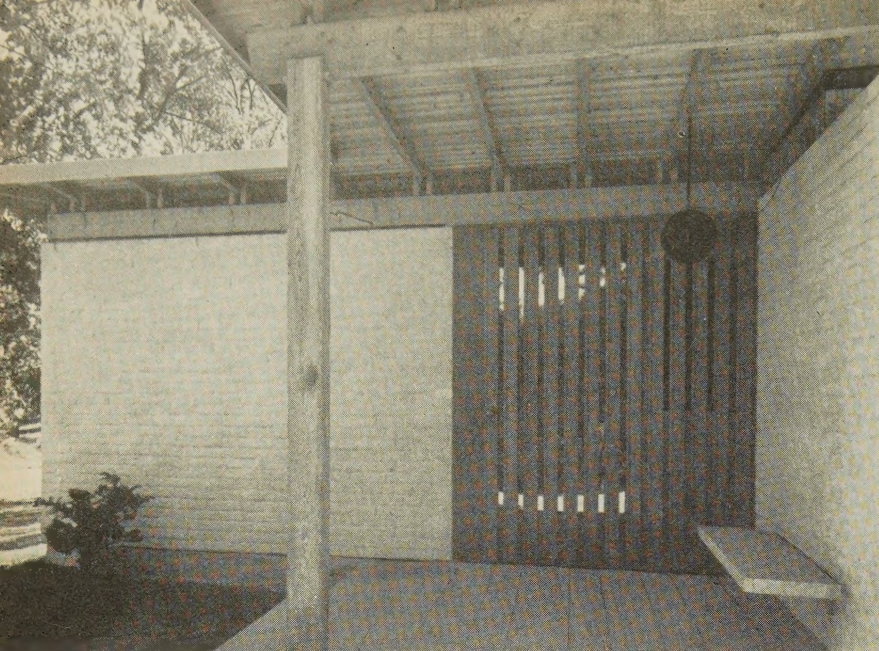

sektion C-C

Ovan: Badrumsavdelningen. Plan och sektioner. Skala 1 : 60.

T. v: Detalj av dressing room. Teckning av Thea Leonhard.

Ovan: Huvudentrén.

T.h.: Hallen. Gobeläng av Jean Lurçat.

Huset vilar på berg. Bottenbjälklaget är av betong, takbjälklag av trä, båda isolerade med 10 cm stenullsplattor. Ytterväggar av 1/2 stens håltegel, utvändigt slammade, invändigt isolerade med 15 cm lättbetong. Taket belagt med underhållsfri papp. Vattenavrinning mot invändiga stuprör, varav tre, som samtidigt utgör bärpelare för det förhöjda taket över vardagsrummet, är av stålror. Ingångsdörren är av ek, övriga utvändiga snickerier, vägg- och glaspartier av furu och laserade. Virkets utseende tillät inte den först avsedda impregneringen utan ytterligare behandling. Den synliga takkonstruktion av sågad furu och oljad. Invändigt är väggar putsade och målade, sovrummen tapetserade. Golv i sällskapsrummen av eklångstav, den delen vid matplatsen som är en fortsättning på uteplatsen är belagd med Gotlandskalksten liksom ute, med en värmeslinga inunder. Träundertak av profilerad kvistren furu, obehandlat. Pelare klädda med finreflad furupanel och svartbetsade. Invändiga snickerier oljemålade. Av ekonomiska skäl har en taktäckning med kopparplåt, det avslutande murpartiet i trädgården samt den lilla baddammen intill sovrummet ställts på framtiden.

Byggnadskonstruktioner och VVS, *Lindbergs Ingenjörbyrå*. Vägghkompositionen i matsalen, biblioteksinredningen, textilval, kompletterande inredningar och färgsättningar av inredningsarkitekt *Thea Leonhard*. Mattor av textilkonstnärinnan *Ulla Percy*. Trädgården utarbetades tillsammans med trädgårdsarkitekt *rst Sylvia Gibson*. Samtliga projekterande samarbetade intimt med varandra och med byggherrepåret vars fördomsfrihet och entusiasm skapade mycken arbetsglädje. Huset byggdes på entreprenad av Byggnadsfirma *F G Larsson*, Rörledningsaktiebolaget *Holmia*, *Nordqvists Elektriska* och *Tage Lindqvist Målerifirma*, som alla nedlade stort intresse på den ofta komplicerade uppgiften.

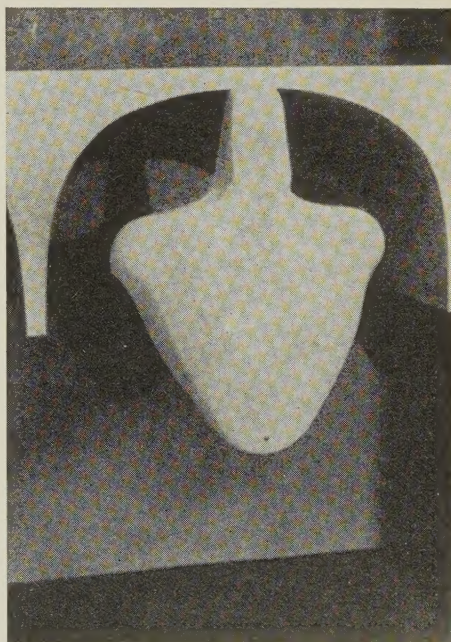
MEA INREDNING 1953

En ytterligare etapp i MEA:s utbyggnadsprogram är slutförd i och med att herrkonfektionsavdelningen under 1953 flyttade till nya lokaler inom varuhuset. Den är förlagd över de år 1953 inredda skinn-, sport- och herrskoavdelningarna (Byggmästaren 1951, nr 10, sid. 153—167, Sune Lindström: MEA inredningar 1930—1950) och gränsar till damkonfektionsavdelningen i våningen i tr.

MEA har på ett par avdelningar, nämligen damblusavdelningen och avdelningen för skinnjackor, prövat att hänga plaggen med front mot kunden. I den nya herrkonfektionsavdelningen har idén förverkligats i större skala. För kunden betyder detta att han i lugn och ro kan gå omkring och betrakta snitt och färg, känna på kvalitet och struktur och jämföra samt så småningom göra sitt förstahandsval. Försäljningspersonalen åter tar hand om kunden, då denne redan skaffat sig en uppfattning om sortimentet och kanske gjort sitt val mer eller mindre bestämt. En strävan har således funnits att skapa överblick över sortimentet och att förenkla försäljningsmomentet till en för handel med klädesvaror avvägd form av självbetjäning.

Vinjetten: Rum mot Kungsträdgården med måttbeställningsavdelningens tyglager i mitten. Försänkt rabbittak med ljusbrunnar för 250 resp. 500 w. Väggmaterialet bakom kostymerna är blåstrad, svartbetsad ek. Fönsterfasaden är klädd med spegelglas. Röd tagelgångmatta på golvet. Foto: Dittmer.

T. h: Klädfacken är gjutna i vit cement blandad med marmorflis. Ytorna är slipade och därefter polerade med vax. Skyltdockan är formad av skulptören Emil Berglin och pressad i plast. Siffrorna på dockans framsida anger priset på plagget. Siffrorna på dess högra sida anger storleken på bakomvarande plagg. Foto: G Rosenberg.

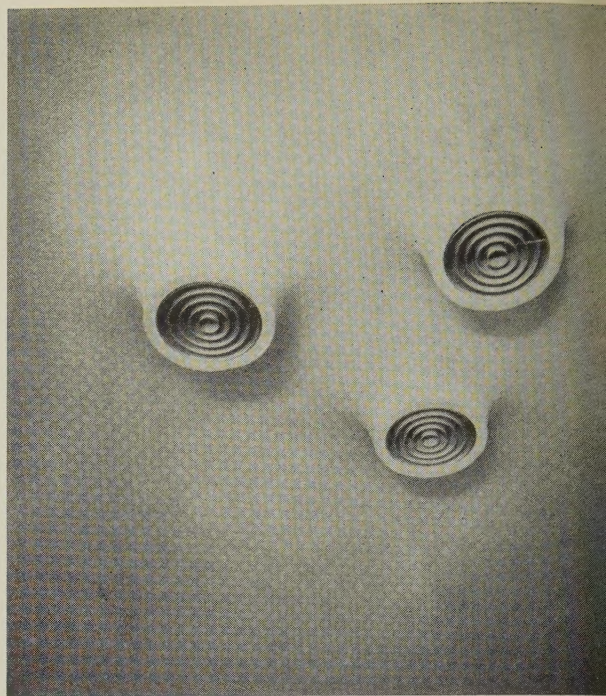

Modellarbeten i full storlek har legat till grund för den slutliga utformningen av bland annat sättet för upphängningen av plagget och belysning av detsamma, materialval och expeditens sätt att arbeta under försäljningsmomentet. Långa obrutna vägg- ytor och fria golvytor bidrar till en god överblick. Det första plagget i varje fack bör presenteras på sådant sätt att kunden klart uppfattar dess snitt, färg och struktur. Framför facken måste finnas fritt utrymme, då klädröret i utdraget läge skjuter ut cirka 90 cm och expediten skall ha visnings- och uppläggningsbord i nära anslutning till facken. Dessa synpunkter kom att bli vägledande för planerings- arbetet, som även omfattade en avdelning för mått- beställning och utrymme för övriga herrkonfektions- artiklar.

Arbetet på arkitektkontoret har bedrivits i kontakt med MEA:s verkställande direktör, *Harald Rosenberg*, och på ett tidigt stadium med arkitekt *Sune Lindström*. Arkitekt *Kerstin Rosenberg* har med- verkat vid utarbetandet av inrednings- och arbets- ritningar. Byggmästare har varit *Erik Johansson*, verkmästare *C Albin Johansson*, konstruktör *Ödeens Ingenjörbyrå AB*, elektrisk konstruktör *Elektriska provningsanstalten* samt värme- och sanitetskonstruk- tör *C G Collén*. Arkitekt har varit

Arne Rudberger

Detalj av trappa mellan bottenvåningen och den nya avdelningen. Bärande räcken av 20 mm bokplywood, ytbeklädd med ek. Handledare av ek. Steg av böckad 3 mm plåt beklädd på över- och undersidan med röd tagel- gångmatta. Foto: S. Sundahl.

Belysningsdetalj i rabbitz. Genom ljusöppningarna pressas förvärmad (på sommaren kylt) luft ner i butiken. Foto: F. Lindh.

Plan. Skala 1 : 300.

